

fallin toimistoksi muutettu muuntoasema Wilhelmsruh Kopenhagener Str 83–89 on jotain kahden ensin mainitun väliltä; osa koneistosta on säilytetty, mutta paikoin rakennuksessa on hyvin moderni tunnelma. Uudelleenkäyttökohteissa korostui saksalaisten teollisuushistorioitsijoiden asenne, jonka mukaan teollisuusrakennusten kunnostaminen on sekä teknisesti, taloudellisesti että kulttuurisesti mahdollista ja kannattavaa.

Saksalaiset ovat onnistuneet ottamaan rähjäiset teollisuusrakennukset uuteen käyttöön puleeraamatta niitä tunnistamattomiksi. Usein uudelleenkäyttökohteesta häviää juuri se henki ja identiteetti, jonka vuoksi sitä alun perin on ryhdytty kunnostamaan, jos kaikki turhina, vanhoina ja toimimattomina pidetyt koneet, laitteet ja asennukset riisutaan talosta. Kiinnostavin esittelykohteista erityisesti ”pultti ja mutteri” -ryhmän miesten mielestä oli Behrensin kuuluisa AEG:n turbiinihalli, joka on vielä alkuperäisessä käytössään höyryturbiinitehtaana, tosin Siemensin omistamana.

Keskustellessamme modernisoinneista Saksan ICOMOS:in Jörg Haspel kertoi, että Saksan rakennussuojelulainsäädännön mukaan rakentamismääräykset eivät koske suojelukohteita, joten niissä korjaajilla on käytännössä ”vapaat kädet”. Niinhän asia virallisesti on Suomessakin, joskaan se ei käytännössä toimi. Rakennuttaja taas vetosi siihen, että omistajat pyrkivät noudattamaan rakentamismääräyksiä, koska haluavat tarjota vuokralaisille ajanmukaiset tilat.

UHANALAINEN KAASUVALAISTUS

Berliinissä on joissain kaupunginosissa säilynyt kaasulla toimiva katuvalaistus käsittäen yhteensä noin 20 000 lamppua, mikä oppaamme mukaan on yli puolet maailman kaikista kaasukatuvaloista! Kaasu on kuitenkin ekotehottomuutensa vuoksi joutunut entistä kovemman sähköistämisen alle.

Elokuun viimeisenä lauantai-iltana oli Berliinissä Museoiden yö, jolloin satojen muiden tapahtumien ohella oli järjestetty myös kaasuvälökävely historiallisten kaasuvälöjen pelastamiseksi.

PUOLAN JA TŠEKin TEOLLISUUSPERINTÖ

Tuija Mikkonen

Konferenssin jälkeinen Puolaan ja Tšekin tasavaltaan suuntautunut opintomatka tarjosi rautaisannoksen näiden naapurimaiden teollisuuden historiasta. Puolan Ala-Sleesia on tunnettu tekstiiliteollisuudestaan, Ylä-Sleesia Katowicen ympärillä taas kivihilli- ja metalliteollisuudesta. Puolan kivihillikentät jatkuvat Tšekin tasavallassa Ostravan alueelle. Näin matkakohteilla oli luonteva yhteys toisiinsa.

RAUTAA JA HIILTÄ PUOLASSA

Vuonna 2005 perustettuun Jaworzyna Śląskan teollisuus- ja rautatiemuseoon oli kerätty tonneittain ruostunutta rautaromua. Näin ainakin useimmat tulkitsivat esille pantua veturikokoelmaa. Ruostunut rauta tarjosi myös oivallisen tilaisuuden EU-rahoitteiselle projektille, jossa kehiteltiin korroosionestomenetelmiä. Toki osa vetureista oli loistokunnossa ja pienen koeajelunkin saimme tehdä. Museon tulisielu Piotr Gerber oli saanut myös henkilökohtaiselle Harley Davidson -kokoelmalleen arvokkaan ympäristön. Kymmenkunta eri-ikäistä kiillotettua ja

täysin ajokuntoista harrikkaa komeili näyttelyhuoneissa. Museosta huokui harras innostus ja antaumus.

Wrocław'ssa tutustuimme maailmapiirintöliställe kivunneeseen Max Bergin Hala Ludowaan eli vuosisadan halliin (1913), jonka betonirakenteet hämmästyttävät mitasuhteillaan ja plastisuudellaan. Na Groblin vesitornin (1867–71) valurautaportaikko puolestaan kilpaili esteettisellä aistikkuudellaan.

Orzelin pellavakehräämö Mysłkowicessä oli ajautunut muutamaa viikkoa aiemmin konkurssiin. Siihen saakka se oli pyörinyt vuodesta 1844 asti. Rakennuksia ei ole suojeltu, joten sekä niiden että 1920- ja 70-luvuilta peräisin olevien laitteiden tulevaisuus oli vierailun aikana vielä täysin auki.

Nikiszowiecien asuntoalue Katowicen laitamalla syntyi berliiniläisten arkkitehtiserkusten Jerzy ja Emil Zillmannien toimista 1908–1915 ja 1920–1924. Asuinrakennukset tilasi tuolloin alueella toimiva sinkkiteh-

Jaworzyna Śląskan rautatiemuseossa tutkittiin ruostuneen junavaunun kyljessä ruosteenestomenetelmiä. Piotr Gerber ryhmän keskellä. Kuva: Tuija Mikkonen.

das. Koko alue suojeltiin vuonna 1978 ja pikkuhiljaa asuntoja on muutettu nykyvaatimukset täyttäviksi. Sosiaaliset ongelmat kuitenkin vaivaavat aluetta. Asuntoalue on suosittu nähtävyysskohde.

OSTRAVAN HIILITEOLLISUUDEN PERINTÖ

Puolan kivihiihialue jatkuu Tšekin tasaval-
lan puolella Ostravassa. Kivihiihiliödyökset liittyivät Ostravassa kiinteästi rautatiehen. Wienin ja Krakovan välinen rautatie kulki Ostravan kautta ja rautatieyhtiöt perustivatkin hiilikaivoksia radan varteen tehden niistä komeita kokonaisuuksia rautatiematkus-

tajien ihasteltaviksi. Teollisuusrakennuksia käytettiin määrätietoisesti pr-välineinä.

Hylätyt kivihiilikaivokset ovat saaneet monenlaista käyttöä. Michalin kaivoksesta (per. 1843) on tehty museo, jonka näyttely rakentuu kaivostyöläisen askelia seuraten kaivoksen portilta, pukuhuoneiden kautta kaivostorniin ja -kuiluun. Alexandrin kaivosalueen rakennukset ovat yksityisomistuksessa. Osa niistä on kunnostettu, osa odottaa omistajiensa parempaa rahatilannetta. Kaikki alueen rakennukset kunnosta riippumatta ovat kuitenkin valtion suojelemia. Tšekin antikvaariviranomaiset ovat tehneet eri teollisuudenaloista koko maan kattavat selvitykset, joiden pohjalta on valikoitu joukko suojeltavia rakennuksia ja kohteita kultakin teollisuudenalalta.

Alexandrin kaivostornit (1896–1901) Ostravan vilkasliikenteisen radan varrella odottavat nyt uutta elämää. Kuva: Tuija Mikkonen.

TICCIH-KONFERENSSIN MUSEONÄKÖKULMIA

Kimmo Antila

TICCIH-konferenssiin sisältyi myös esityksiä, joissa keskityttiin teollisuusmuseoihin. Useimmat papereista keskittyivät uudelleenkäyttöproblematiikkaan tai museoiden perustamisvaiheen ongelmiin. Vain muutamassa esityksessä keskityttiin uusiin lähestymistapoihin itse näyttelyissä.

Ehdottomasti kiinnostavinta antia oli Tanskan kansallismuseon kaksikon Lars K. Christensenin ja Mikkel Thellen esitys Kööpenhaminan pohjoispuolelle viime keväänä avatun Breden teollisuusmuseon (bredevaerk.natmus.dk) toteutuksesta. Breden-projekti oli mittava useiden satojen tuhansien

